

**III.«2008 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ»
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԳԾՈՎ ՄԻ ԶԱՆԻ
ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԾԱՆՈՒՄ**

1. Վիճակագրությանը վերաբերող իրավական դաշտի բարելավում

1.1. Ի կատարումն է՝ կառավարության 2006թ. նոյեմբերի 23-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007թ.-ի գործունեության միջոցառումների ծրագիրը և գերակա խնդիրները հաստատելու մասին» թիվ 1800-Ն որոշմամբ հաստատված հավելված 1-ի 198-րդ կետի (կատարման ժամկետը՝ 2007թ. նոյեմբերի 3-րդ տասնօրյակ) ՀՀ ԱՎԾ կողմից՝ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության հետ համատեղ մշակվել և ՀՀ կառավարություն էր ներկայացվել «Գյուղատնտեսական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը (հավանության է արժանացել ՀՀ կառավարության 2007թ. նոյեմբերի 29-ի նիստում): «Գյուղատնտեսական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքը ՀՀ Ազգային ժողովի 2008թ. նոյեմբերի 27-ի նիստում ընդունվել է երրորդ ընթերցմամբ ու ամբողջությամբ և դեկտեմբերի 23-ին վավերացվել է ՀՀ Նախագահի կողմից: Պաշտոնապես հրապարակվել է դեկտեմբերի 30-ին՝ ՀՀ ՊՏ թիվ 2008/76 (666):

Օրենքն ուղղորդված է ՀՀ գյուղատնտեսական համատարած հաշվառման իրավական հարաբերությունների կարգավորմանը և հնարավորություն կրնձեռի վիճակագրական նպատակներով.

-հավաքագրել տեղեկատվություն գյուղատնտեսության կառուցվածքի՝ գյուղատնտեսական նշանակության հողեր, անասնազիսաքանակ, գյուղատնտեսական տեխնիկա, գյուղատնտեսական նշանակության շինություններ, առկա ներուժի՝ մարդկային, նյութական և դրանց օգտագործման վերաբերյալ,

-ձևավորել գյուղատնտեսության վերաբերյալ վիճակագրական տվյալների հաշվառման ամբողջական համակարգ,

- ձևավորել գյուղացիական տնտեսությունների վիճակագրական ռեգիստր,
- կատարելագործել վիճակագրության ընտրանքային դիտարկման դաշտը,
- ապահովել միջազգային վիճակագրական տվյալների հետ համադրելիությունը:

Գյուղատնտեսության համատարած հաշվառումն ենթադրում է տվյալների ուղղակի հավաքագրում գյուղացիական տնտեսություններից և գյուղատնտեսությամբ զբաղվող առևտրային կազմակերպություններից:

1.2. ՀՀ ՎՊԽ-ն 24.12.2008թ.-ին ընդունել է «Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության մարդահամարի գործառնական ստորաբաժանում ստեղծելու և դրա կանոնադրությունը և կառուցվածքը հաստատելու մասին» թիվ 26-Ն որոշումը: Սույն որոշման ընդունման նպատակահարմարությունը պայմանավորված էր «Մարդահամարի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ և 6-րդ հոդվածներով, «Հայաստանի Հանրապետության 2007-2009 թվականների պետական վիճակագրական աշխատանքների եռամյա ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ օրենքով հաստատված պետական

վիճակագրական աշխատանքների եռամյա ծրագրի 2.4. բաժնի 2.4.5 մասի 1-ին կետով, ՀՀ 2009թ. պետական բյուջեի գործառնական դասակարգման ՀՀ ԱՎԾ «2011 թվականի մարդահամարի նախապատրաստական աշխատանքների կազմակերպում» (01.03.02.04) և «2011թ. մարդահամարի նախապատրաստական աշխատանքների կազմակերպման համար կարողությունների զարգացում» (01.03.02.05) ծրագրերով:

1.3. «Պետական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքում ամրագրված դրույթներին համապատասխանեցման նկատառումից ելնելով, 2008թ. ընթացքում շարունակվել են մի շարք օրենսդրական և ենթօրենսդրական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները: Մասնավորապես, կազմակերպությունների կողմից իրականացվող գործունեության տեսակների՝ ՏԳՏԴ-Հայաստանի դասակարգչով սահմանված գործունեության տեսակներին համապատասխանեցման, և ըստ այդմ, դասակարգչի սկզբունքների ու մոտեցումների կիրառման միասնականության ապահովման նկատառումներով պայմանավորված, ՀՀ կառավարության մի շարք որոշումներով հաստատվող՝ պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին և/կամ դրանց կողմից իրականացվող գործունեության տեսակներին առնչվող նախագծերում նշված (թվարկված) գործունեության տեսակները ՀՀ ԱՎԾ առաջարկությամբ խմբավորվել են համաձայն ՏԳՏԴ-Հայաստանի դասակարգչի:

2. Տարածքային (ռեգիոնալ) վիճակագրության զարգացում

Շարունակվել է ՀՀ ԱՎԾ աշխատակազմի մարզային գործակալությունների մեթոդաբանական կարողությունների ամրապնդման գործընթացը: Տարածքային (ռեգիոնալ) վիճակագրության արդյունավետության բարձրացման, վիճակագրության վարման միջազգային չափանիշներին իրազեկ լինելու նպատակով, մարզային գործակալությունների համար կազմակերպվել են սեմինարներ և խորհրդակցություններ: Իրականացվել է ՀՀ ԱՎԾ աշխատակազմի մարզային գործակալությունների կողմից հավաքագրվող վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթերի (պետական վիճակագրական հաշվետվություններ) հաշվառում՝ ըստ վիճակագրական հիմնական ոլորտների:

Ուսումնասիրվել են վիճակագրական ենթատեքստով տարածքային բաժանման «Տարածքային միավորումների անվանացանկ վիճակագրության համար» (ՏՄԱ) դասակարգչի և տարածքային կտրվածքով ՀՆԱ-ի և այլ ագրեգացված ցուցանիշների հաշվարկման Եվրոստատի կողմից մշակված մեթոդաբանությունն ու երաշխավորությունները՝ դրանք կիրառելու ակնկալիքով:

Շարունակվում են ՀՀ մարզերի կտրվածքով վիճակագրական ցուցանիշների բազայի ձևավորման աշխատանքները: ՀՀ ԱՎԾ ինտերնետային կայքի «Տարածքային վիճակագրություն» էջում զետեղվել են 2 նոր հրապարակումներ՝ «Հայաստանի Հանրապետությունը մարզերով, 2008» եռալեզու (հայերեն, անգլերեն և ռուսերեն)

վիճակագրական ատլասը և «Հայաստանի Հանրապետության մարզերը թվերով, 2008» երկլեզու (հայերեն և անգլերեն) վիճակագրական ժողովածուն:

3. Մեթոդաբանական կարողությունների զարգացում,

Նորմատիվ որոշումների գրանցում ՀՀ արդարադատության նախարարությունում

3.1. 2008թ. ընթացքում շարունակվել է ՀՀ ՎՊԽ նորմատիվ որոշումների, որպես գերատեսչական նորմատիվ ակտ՝ ՀՀ արդարադատության նախարարությունում պետական գրանցման գործընթացը: Գրանցվել են ընդհանուր թվով 26 նորմատիվ իրավական ակտեր, որոնցից 22-ը՝ վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթեր են ու դրանց լրացման հրահանգներ կամ դրանց փոփոխություններ ու լրացումներ (հավելված 1):

2008թ. ընթացքում հաստատված վիճակագրական դիտարկման փաստաթղթերը համապատասխանեցվել են նաև ՏԳՏԴ- Հայաստանի և ԱՏԳԴ- դասակարգիչներով սահմանված սկզբունքներին և մոտեցումներին: Վիճակագրական տեղեկություններ տրամադրողների՝ վիճակագրական հաշվետվություններով ծանրաբեռնվածության նվազեցման նկատառումներով պայմանավորված, փոփոխվել են պետական վիճակագրական մի շարք հաշվետվությունների ներկայացման ժամկետները և պարբերականությունը:

3.2. Հաշվի առնելով «Պետական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքի հոդված 13-ի մաս 8-ի, ինչպես նաև ՀՀ ՎՊԽ 2002թ. մայիսի 10-ի «Վարչական (տեղեկատվական) ռեգիստրների վարման և դրանցից տեղեկատվության ստացման կարգը հաստատելու մասին» թիվ 109 որոշմամբ հաստատված կարգի դրույթները, 2008թ. ընթացքում ՀՀ ՎՊԽ անհատական որոշումներով հավանություն է տրվել ՀՀ նախարարությունների և գերատեսչությունների կողմից հավաքագրվող վարչական վիճակագրական թվով 6 հաշվետվությունների (և/կամ դրանցում փոփոխություններին և լրացումներին), այդ թվում՝ ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից հավաքագրվող վարչական վիճակագրական 2 հաշվետվություններ (և դրանց լրացման հրահանգներ), ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից հավաքագրվող վարչական վիճակագրական 3 հաշվետվություն և ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության կողմից հավաքագրվող վարչական վիճակագրական 1 հաշվետվություն:

4. Մեթատվյալներ

ԱՄՀ վիճակագրական վարչությունը տարբեր երկրների վիճակագրական տեղեկատվության որակի, թափանցիկության, տվյալների համադրելիության ապահովման, միջազգային հանրությանը դրանց օգտագործման ավելի լայն հնարավորությունների ընձեռնման, կիրառվող մեթոդաբանության և դրա հետագա զարգացման ծրագրերին տեղեկացնելու նպատակով, հիմնել է Տվյալների տարածման

ընդհանուր համակարգ՝ ՏՏՀՀ (1997թ. դեկտեմբեր) և Տվյալների տարածման հատուկ ստանդարտ՝ ՏՏՀՍ (1996թ. մարտ): Թվարկվածներից ՏՏՀՀ-ին Հայաստանի Հանրապետությունն անդամագրվել է դեռևս 2001թ. մարտի 29-ին:

ՀՀ ԱՎԾ, ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության ու ՀՀ կենտրոնական բանկի մասնագետների կողմից իրականացված համատեղ աշխատանքների արդյունքում, 2003թ. նոյեմբերի 7-ին Հայաստանի Հանրապետությունն անդամակցեց ՏՏՀՍ-ին (դառնալով այդ ստանդարտին անդամագրվող 54-րդ երկիրը), կատարելով կարևոր քայլ՝ ուղղված երկրի վիճակագրական համակարգի համապատասխանեցմանը վիճակագրության ոլորտում միջազգային կարևոր ստանդարտներից մեկին:

ՏՏՀՍ-ն պարունակում է մշտական պահպանման խիստ պահանջներ, ինչի վերաբերյալ տեղեկատվությունը հրապարակայնորեն առկա է ԱՄՀ Ստանդարտների տարածման տեղեկագրում՝ <http://dsbb.imf.org/Applications/web/dsbbhome/>: Ստանդարտների տարածման տեղեկագիրը ներկայումս ներառում է համապարփակ փաստաթղթեր (մեթատվյալներ, ինչպես նաև դրանց համառոտ մեթոդաբանությունը) անգլերեն լեզվով ՏՏՀՍ-ի տվյալների կատեգորիաների մասով Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական փորձառության վերաբերյալ, որը վկայակոչում է ՀՀ ԱՎԾ կողմից վարվող Ազգային ամփոփ տվյալների էջում ներառված երկրի արդիական տվյալները՝ <http://docs.armstat.am/nsdp/>: ՀՀ ԱՎԾ ինտերնետային <http://www.armstat.am/am/?nid=243> էջում զետեղված են նաև մեթատվյալների հայերեն և ռուսերեն տարբերակները:

ՏՏՀՍ-ն ներառում է 21 խումբ ցուցանիշներ, որոնք ընդգրկված են իրական, դրամավարկային, ֆինանսական, արտաքին և սոցիալ-ժողովրդագրական հատվածներում: Այդ ցուցանիշների արդիականացումն իրականացվում է ամսական և եռամսյակային, իսկ մեթատվյալների և դրանց համառոտ մեթոդաբանության արդիականացումը՝ եռամսյակային կտրվածքով: Տվյալների արդիականացման ժամկետները ներկայացված են ՀՀ ԱՎԾ կողմից վարվող նախապես տարածման օրացույցի էջում՝ <http://docs.armstat.am/nsdp/arc/>:

Անցումը ՏՏՀՍ-ին հնարավորություն է ընձեռում շարունակել վիճակագրության համակարգային զարգացման գործընթացը՝ հետամուտ լինելով ժամանակին, արժանահավատ, ամբողջական և հանրությանը մատչելի տվյալների սկզբունքի իրագործմանը:

2008թ. ապրիլի 14-ից 25-ը Հայաստան այցելեց ԱՄՀ համապատասխան առաքելության 7 մասնագետներից բաղկացած խումբը, որի նպատակն էր կազմել Հայաստանում (ՀՀ ԱՎԾ, ՀՀ ԿԲ և ՀՀ ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարություն) տվյալների վերաբերյալ Ստանդարտների և կողերի պահպանման զեկույցը (ROSC) Տվյալների որակի գնահատման ձևաչափի (DQAF) շրջանակում:

2009թ. փետրվարի 10-ին ԱՄՀ պաշտոնական ինտերնետային կայքում (<http://www.imf.org/external/np/rosc/rosc.asp>) զետեղվել է Հայաստանի վերաբերյալ ԱՄՀ

Ստանդարտների և կոդերի պահպանման գեկույցը, որը ներառում է տվյալների որակի գնահատման ձևաչափի օգտագործմամբ մանրամասն գնահատումը:

Ձեկույցը ներառում է վիճակագրական համակարգի տվյալների 6 խմբերի (Ազգային հաշիվներ, Սպառողական գների ինդեքս, Արտադրողների գների ինդեքս, Պետական ֆինանսների վիճակագրություն, Գրամավարկային վիճակագրություն և Վճարային հաշվեկշռի վիճակագրություն) գծով ընդհանուր առմամբ 132 համապատասխանության (ստանդարտների և կոդերի պահպանման) գնահատական: Գնահատականները բաշխված են հետևյալ կերպ. 108 բաղադրիչի գծով համապատասխանություն (ստանդարտների և կոդերի պահպանում), 24 բաղադրիչի գծով՝ հիմնականում համապատասխանություն (ստանդարտների և կոդերի պահպանում): Ստանդարտների և կոդերի անհամապատասխանություն արձանագրված չէ (չպահպանման կամ հիմնականում չպահպանման գնահատականներով բաղադրիչներ առկա չեն):